

Konkurencyjność gospodarstw osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość rolną w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013

Renata Płonka

Gdańsk, 14.09.2015 r.

Plan wystąpienia

- Cele analizy
- Założenia metodyczne
- Warunki makroekonomiczne a uzyskane wyniki
- Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego a dotacje
- Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego a parytetowa opłata pracy
- Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego a koszty alternatywne
- Zysk przedsiębiorcy a inwestycje

Konkurencyjność

- **Prof. Werner Kleinhanss stwierdza, że:**

➤ „Jeżeli dochód jest wyższy od kosztów alternatywnych, to przedsiębiorcy są w stanie konkurować i utrzymać się na rynku. W innym przypadku powinni szukać metod dostosowania się do zmieniających się warunków gospodarowania lub zaprzestać danej działalności i wykorzystać czynniki produkcji w inny sposób.”

➤ „Generowanie odpowiednich dochodów jest konieczne w celu pokrycia kosztów użycia własnych czynników produkcji, finansowania inwestycji netto (z uwzględnieniem inflacji) na rzecz wzrostu i innowacji w gospodarstwie rolnym.”

Cele wystąpienia:

Głównym celem jest ocena stopnia konkurencyjności gospodarstw nieprzerwanie prowadzących rachunkowość rolną w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 z wykorzystaniem metody prof. Wernera Kleinhanssa.

Celem praktycznym jest próba odpowiedzi na pytanie:

Czy gospodarstwa nieprzerwanie prowadzące rachunkowość mogą być uważane za konkurencyjne to znaczy czy są w stanie zrekompensować koszty alternatywne poprzez generowane dochody?

Założenia metodyczne

- Analizą objęto dane z ok. 5 tys. gospodarstw osób fizycznych, które nieprzerwanie prowadziły rachunkowość rolną w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 a ich wielkość ekonomiczna w tym okresie przekraczała 4 tys. euro SO.
- Wybrane wyniki przedstawiono z uwzględnieniem typów rolniczych – TF8 określonych na podstawie parametrów SO „2004” oraz w regionach FADN.
- Koszty alternatywne użyte do wyznaczenia wskaźnika konkurencyjności wyliczone zostały wg metody zaproponowanej przez dr Mańko i dr Goraja, opracowanej w Zakładzie Rachunkowości Rolnej.
- Do analizy zmienne dobrano z Wyników Standardowych (Standard Results). Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego (SE420) użyty do wyznaczenia wskaźnika konkurencyjności zawiera dopłaty przyznane. Oznacza to, że rolnik otrzymał decyzję o przyznaniu dopłaty.
- Jeżeli na planszy nie podano szczegółowej miary oznacza to, że prezentowane wyniki są na gospodarstwo.

Konkurencyjność – wybór metody

- Do oceny konkurencyjności wybrano metodę zaproponowaną przez prof. Kleinhanssa oraz następujące wskaźniki i mierniki:
 - Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego
 - Dochód parytetowy
 - Relacja dotacji do dochodu z gospodarstwa
 - Koszty alternatywne
 - Wskaźnik konkurencyjności
 - Dochód z zarządzania – (zysk przedsiębiorcy)
 - Stopa inwestowania

Wskaźnik konkurencyjności

- Wskaźnik konkurencyjności wyliczono na podstawie metody zaproponowanej przez prof. Wenera Kleinhanssa.

$$CI_f = \frac{FNI_f}{OC_w + OC_l + OC_c} * 100\%$$

> 100%
<

gdzie:

CI_f - wskaźnik konkurencyjności (Competitiveness Index) w gospodarstwie (f)

FNI_f – dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego (f)

OC – koszty alternatywne (OC – od ang. Opportunity Costs) posiadanych własnych czynników gospodarstwa rolnego: pracy członków rodziny (w), własnych gruntów rolnych (l) i własnego kapitału (c).

Przedziały wskaźnika konkurencyjności:

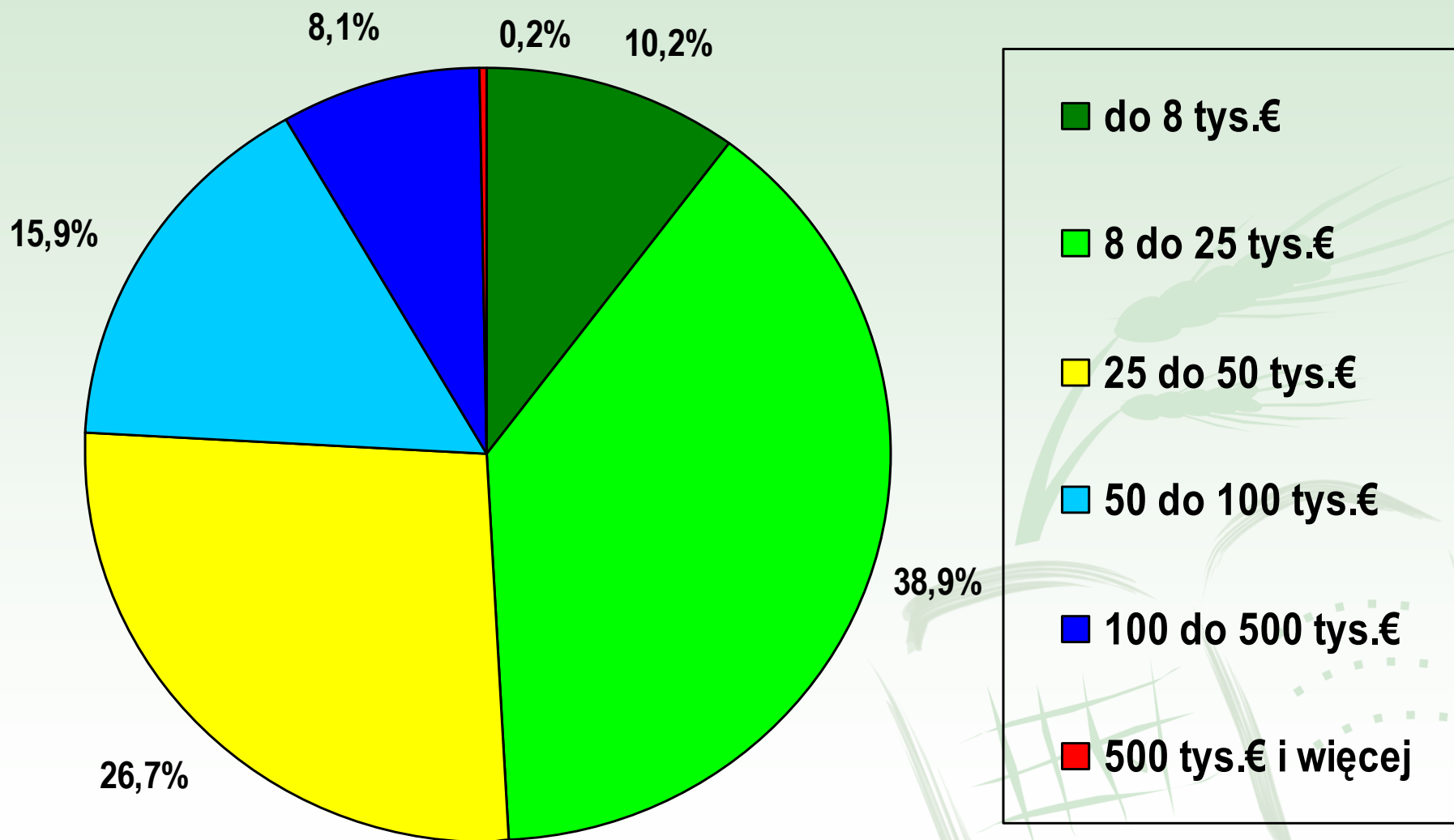
$CI_1 < 0$ ujemny wskaźnik, ze względu na ujemną wartość dochodu (gospodarstwa ponosiły stratę).

$0 \leq CI_2 < 100\%$ częściowe pokrycie kosztów alternatywnych,

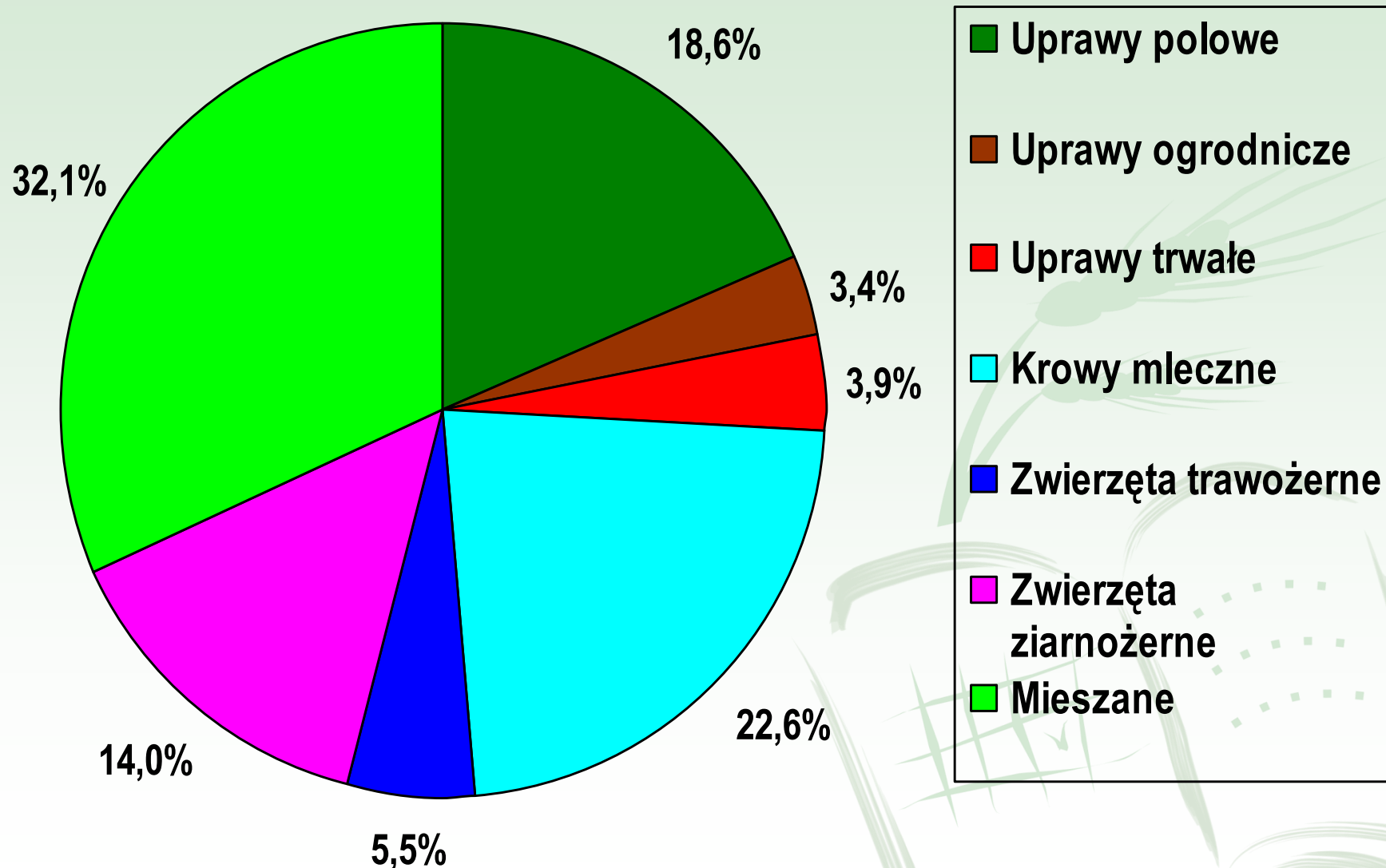
$100\% \leq CI_3 < 200\%$ pełne pokrycie kosztów (100% lub więcej)

$CI_4 \geq 200\%$ pokrycie powyżej 200%.

Udział klas wielkości ekonomicznej w strukturze gospodarstw w roku 2013 z próby gospodarstw osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w latach 2005-2013

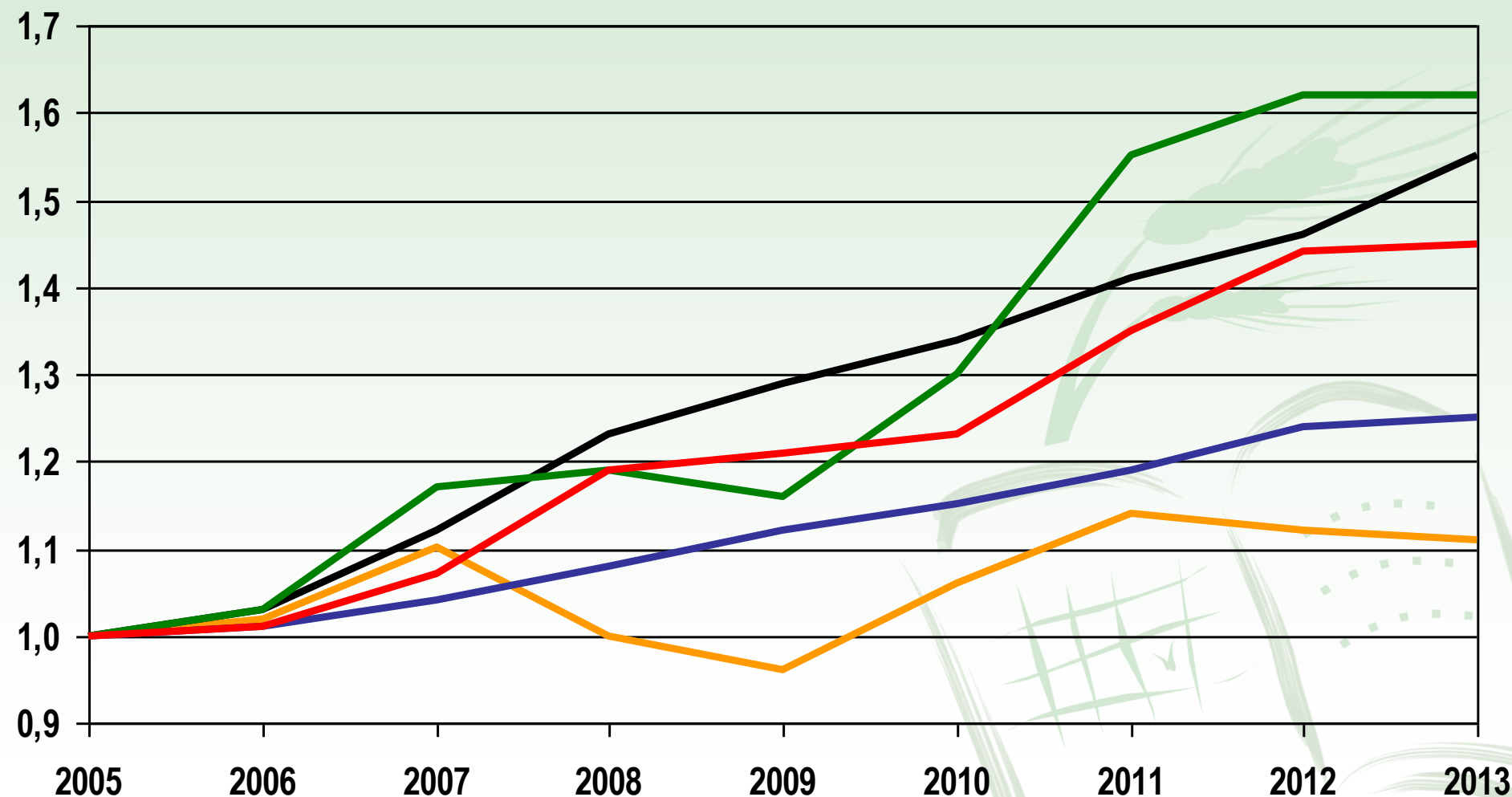

Udział typów rolniczych w strukturze gospodarstw w roku 2013 z próby gospodarstw osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w latach 2005-2013

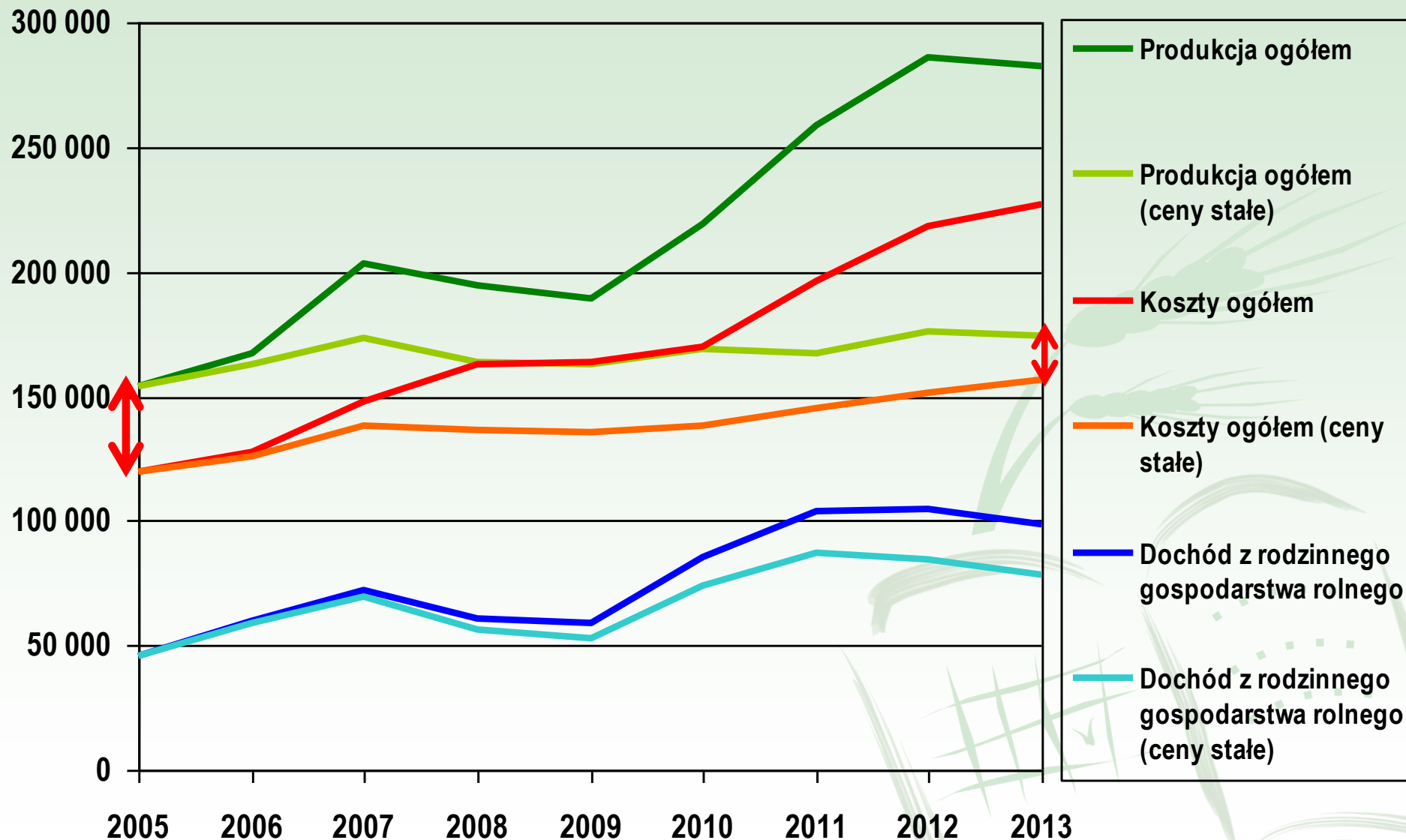

Warunki makroekonomiczne

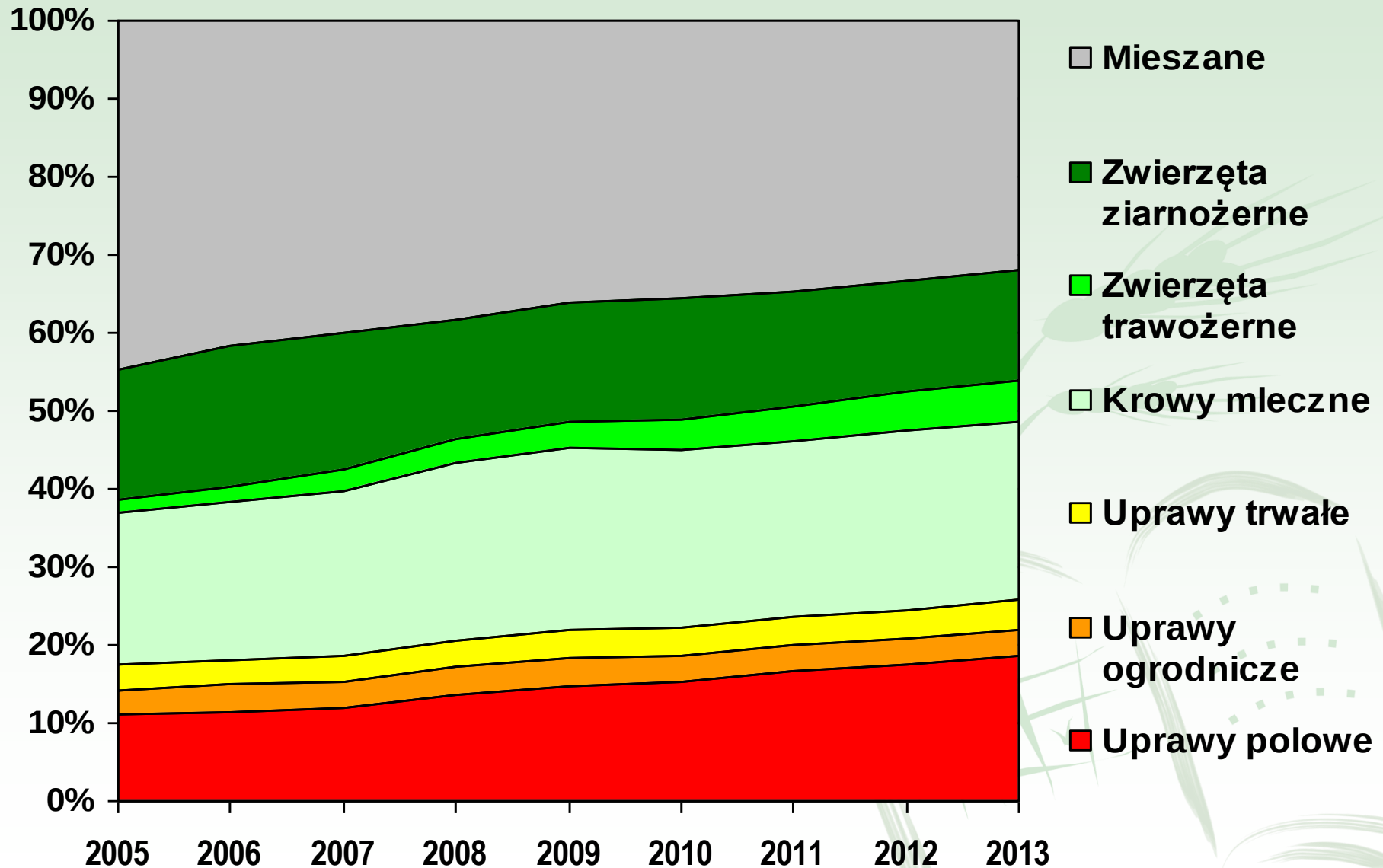
- Skumulowany wskaźnik relacji cen ("nożyc cen")
- Skumulowany wskaźnik inflacji
- Zmiana przeciętnego rocznego wynagrodzenia
- Skumulowany wskaźnik cen produktów rolnych sprzedawanych
- Skumulowany wskaźnik cen towarów i usług zakupowanych

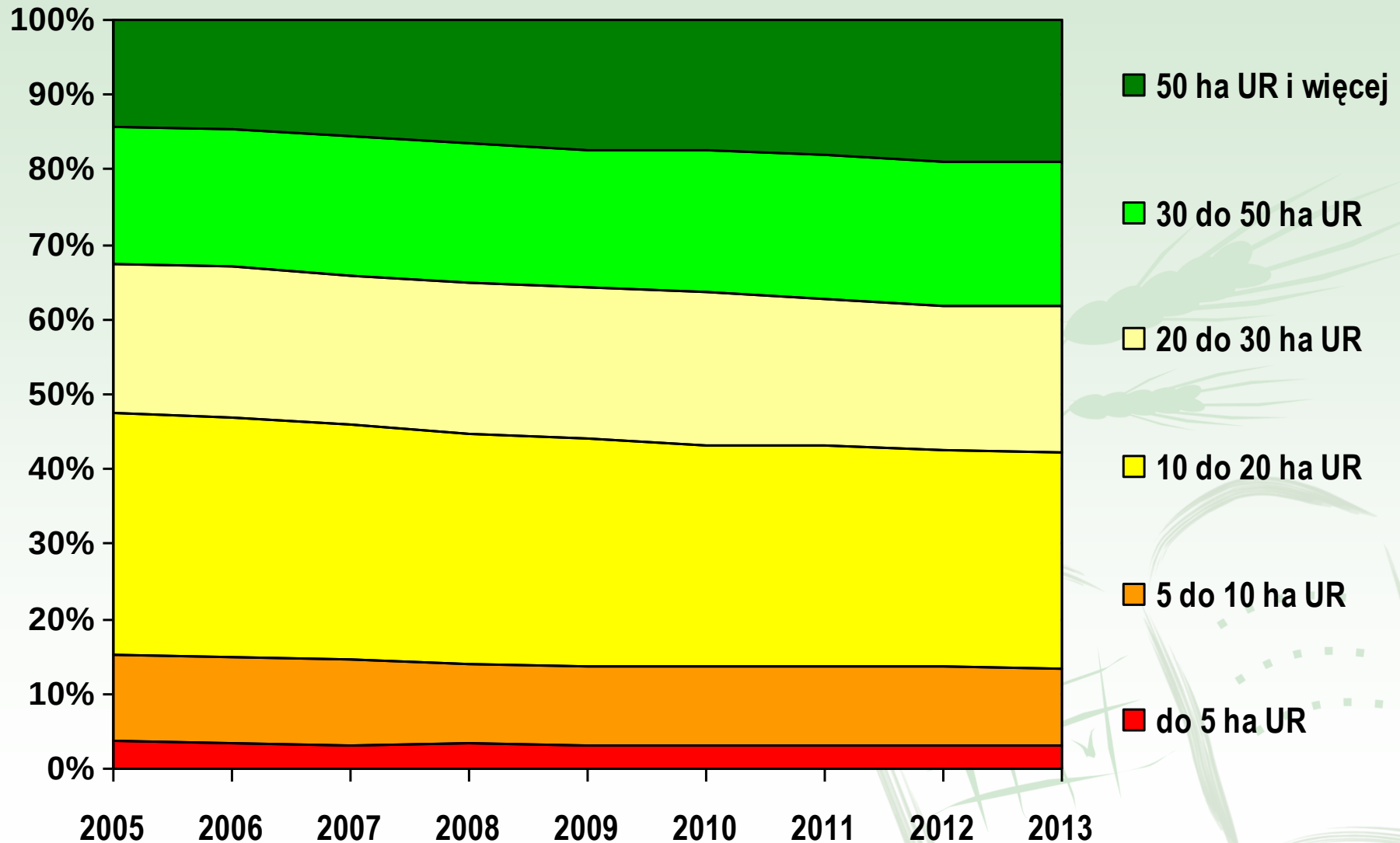
Wyniki ekonomiczne gospodarstw osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość rolną w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 w przeliczeniu na gospodarstwo (ceny bieżące i ceny stałe)

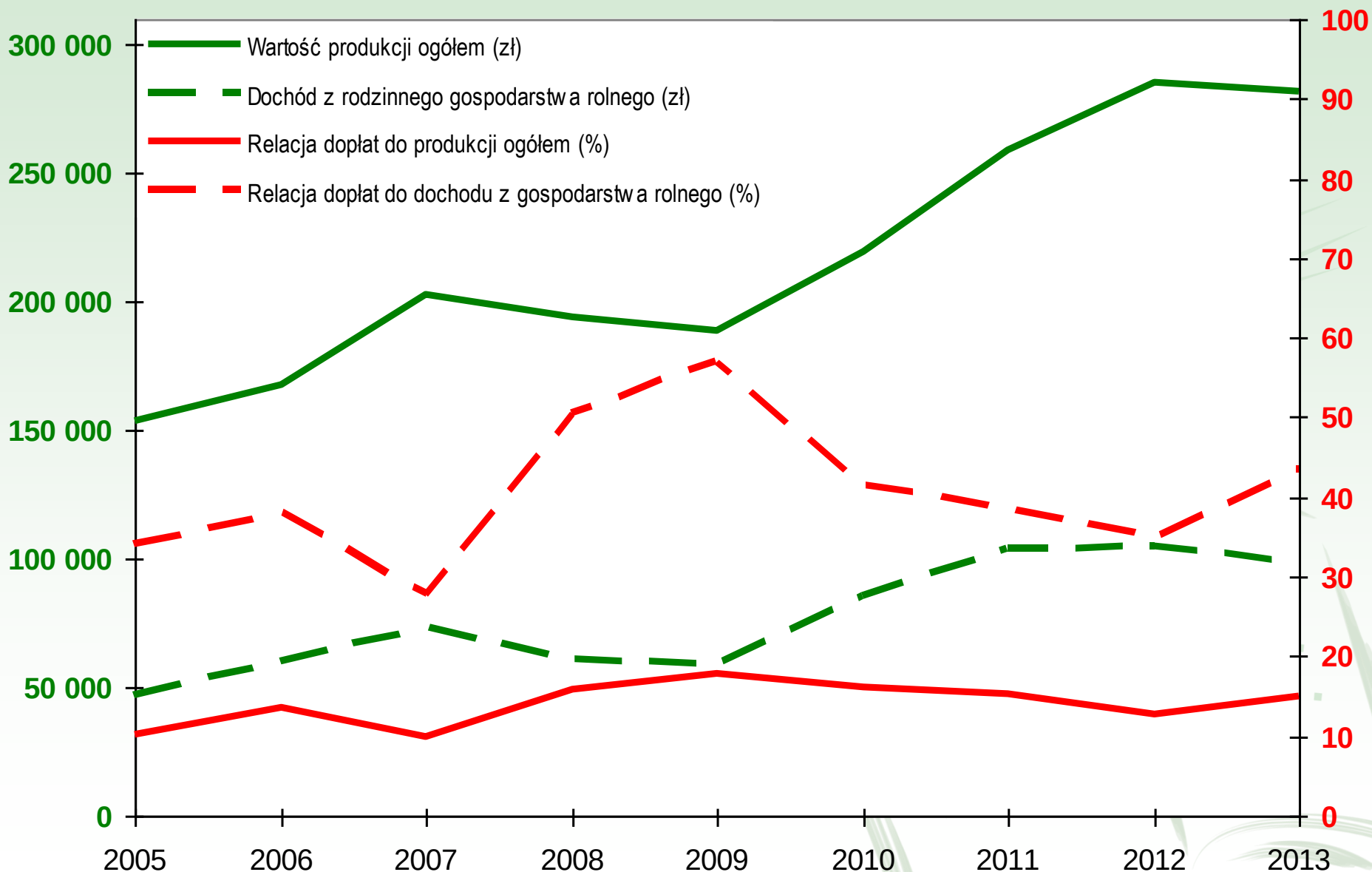
Zmiany typów rolniczych badanych gospodarstw rolnych

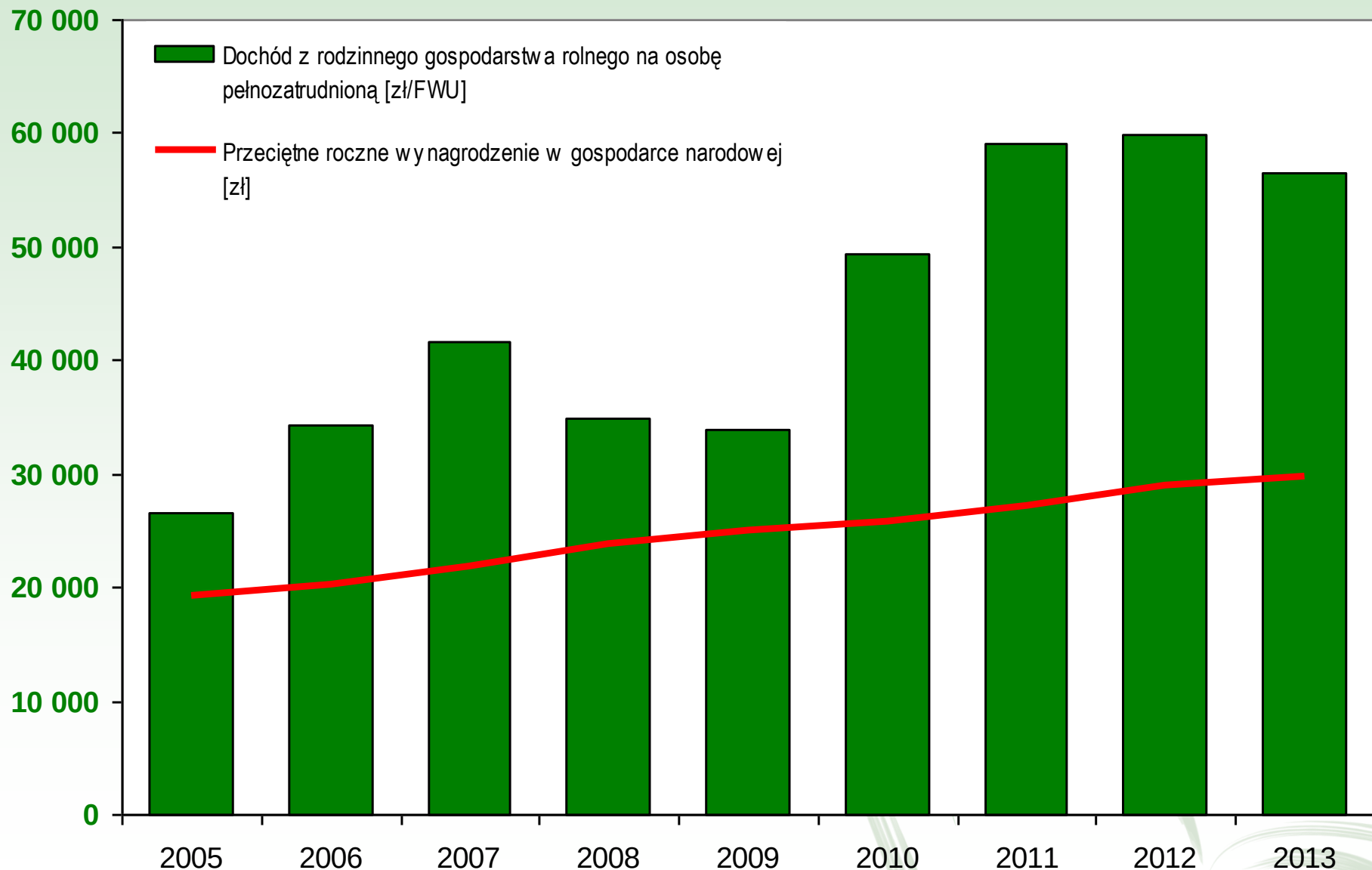
Zmiany struktury obszarowej badanych gospodarstw rolnych

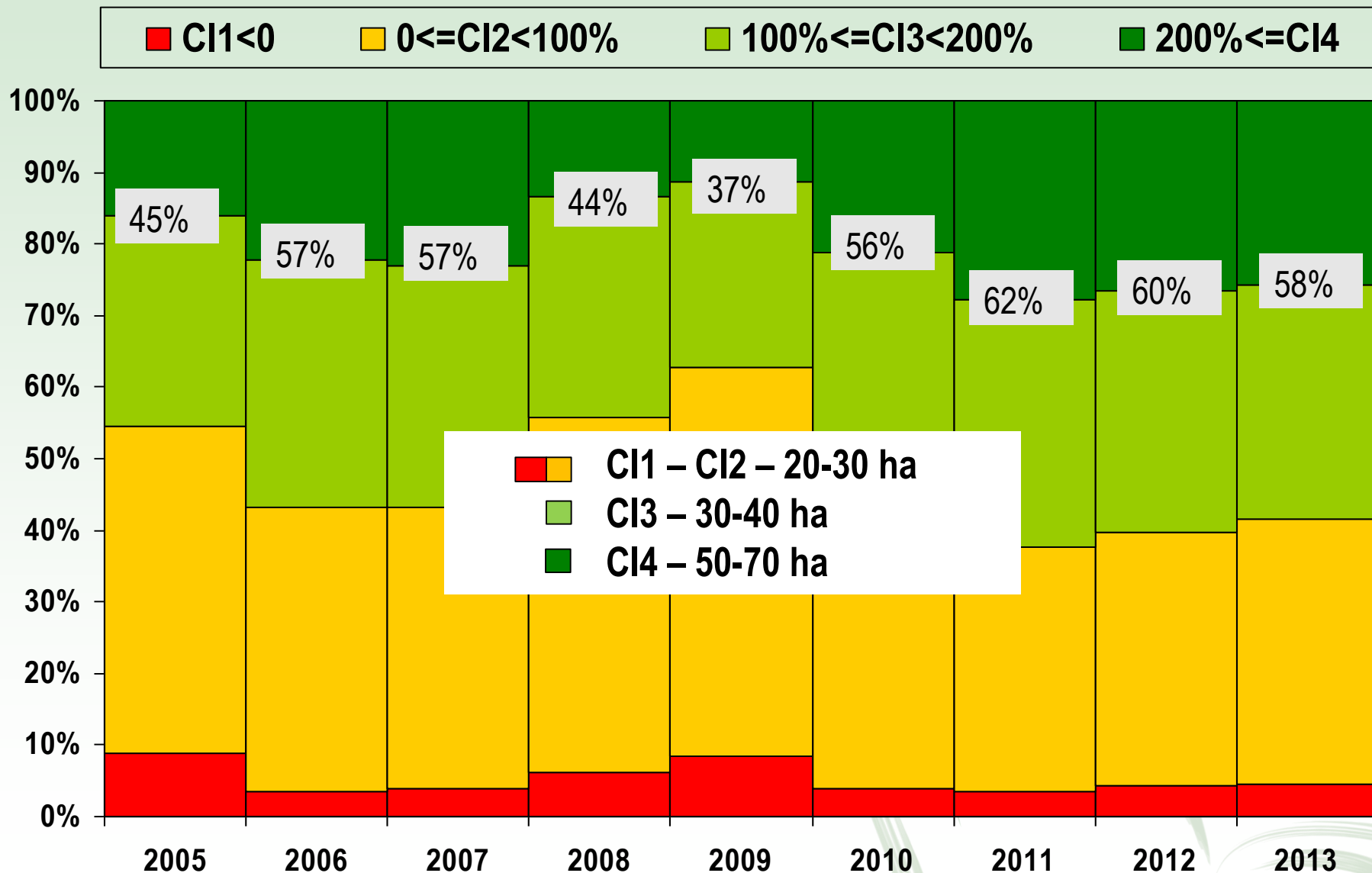
Wartość produkcji i dochodu oraz relacja dopłat operacyjnych do produkcji i dochodu

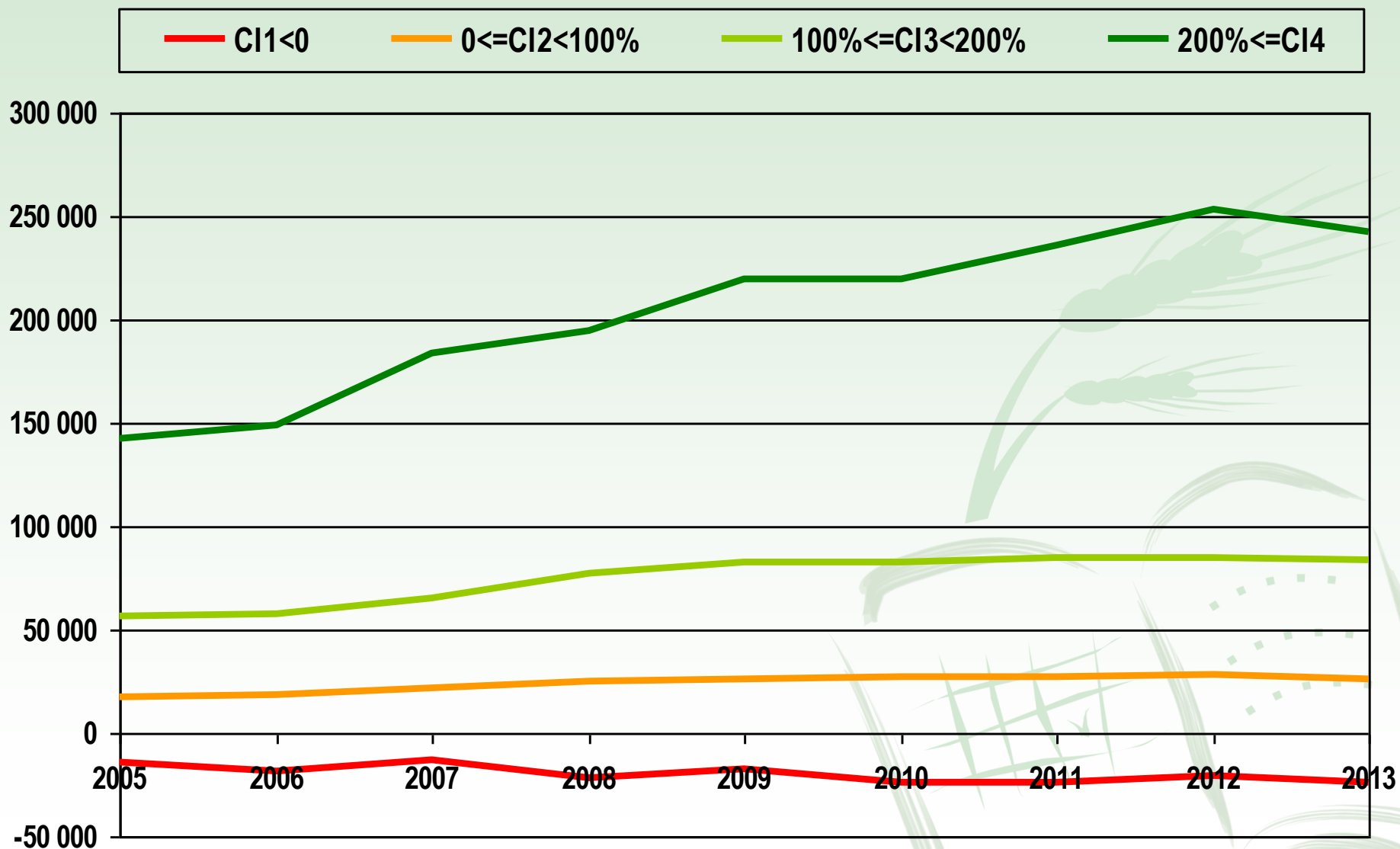
Dochód z rodzinnego gospodarstwa rodzinnego na osobę pełnozatrudnioną

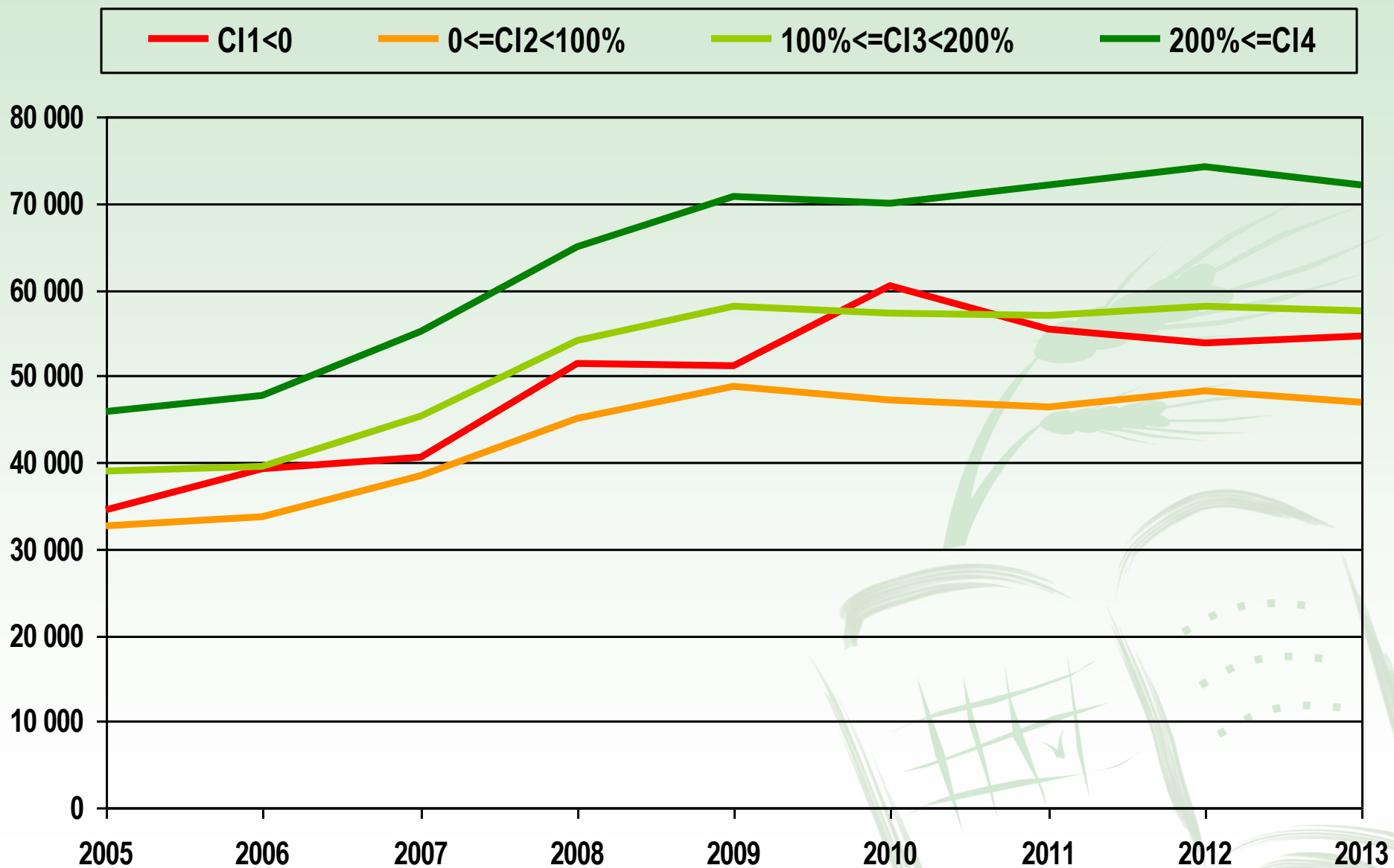
Struktura gospodarstw osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość rolną w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 wg klas wskaźnika konkurencyjności

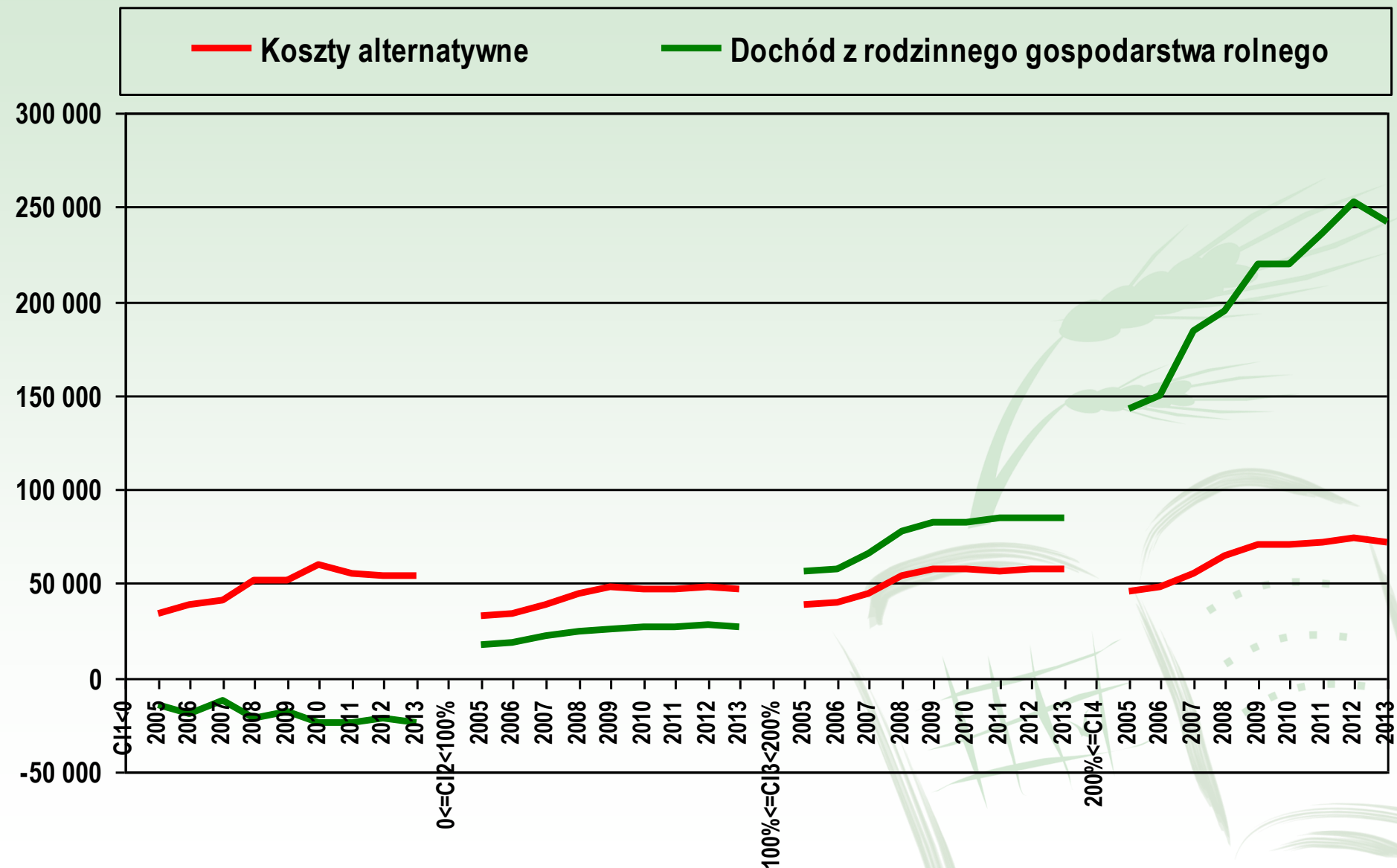
Dochód z rodzinnego gospodarstwa osób fizycznych w gospodarstwach nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 wg klas wskaźnika konkurencyjności

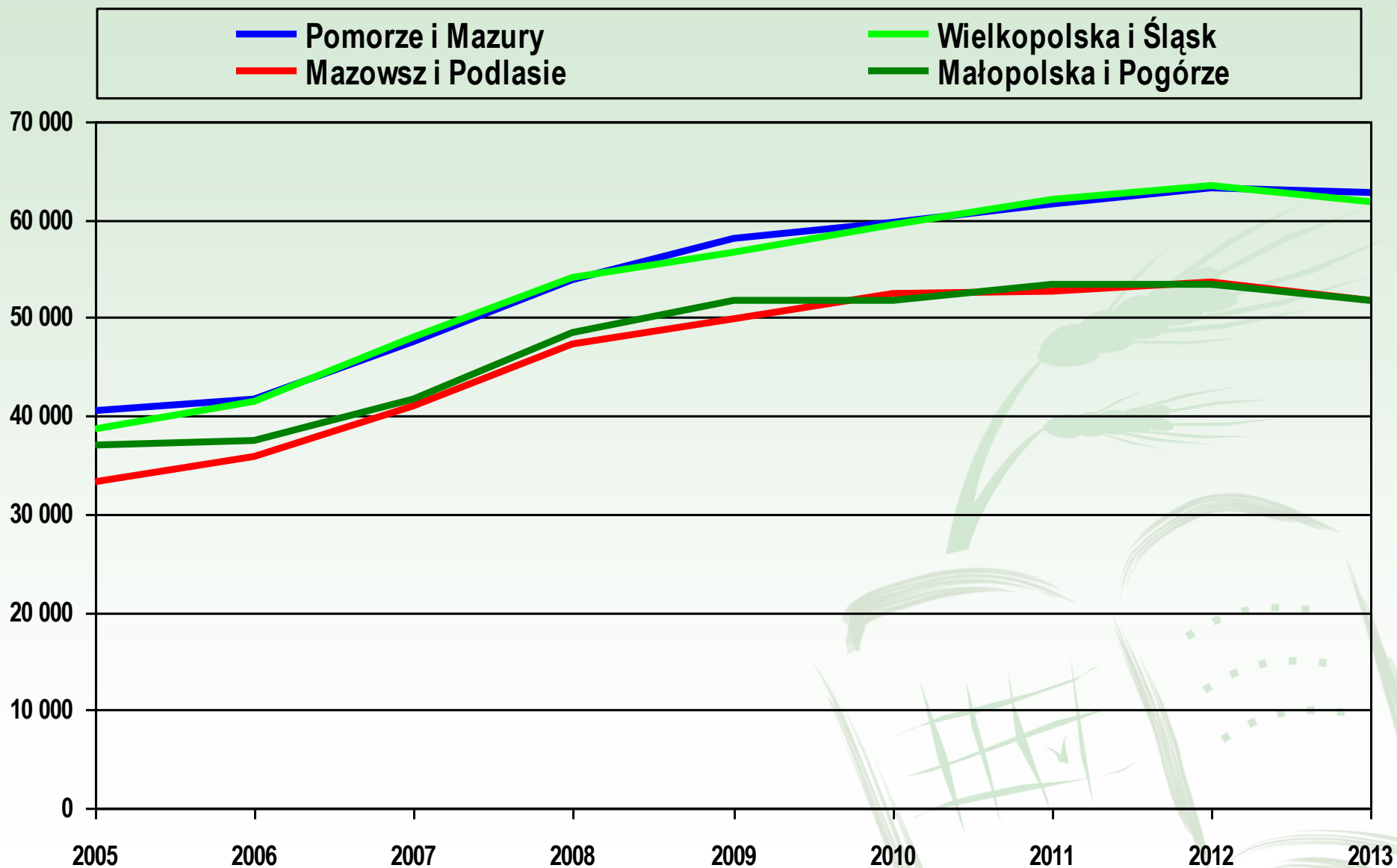
Koszty alternatywne w gospodarstwach osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 wg klas wskaźnika konkurencyjności

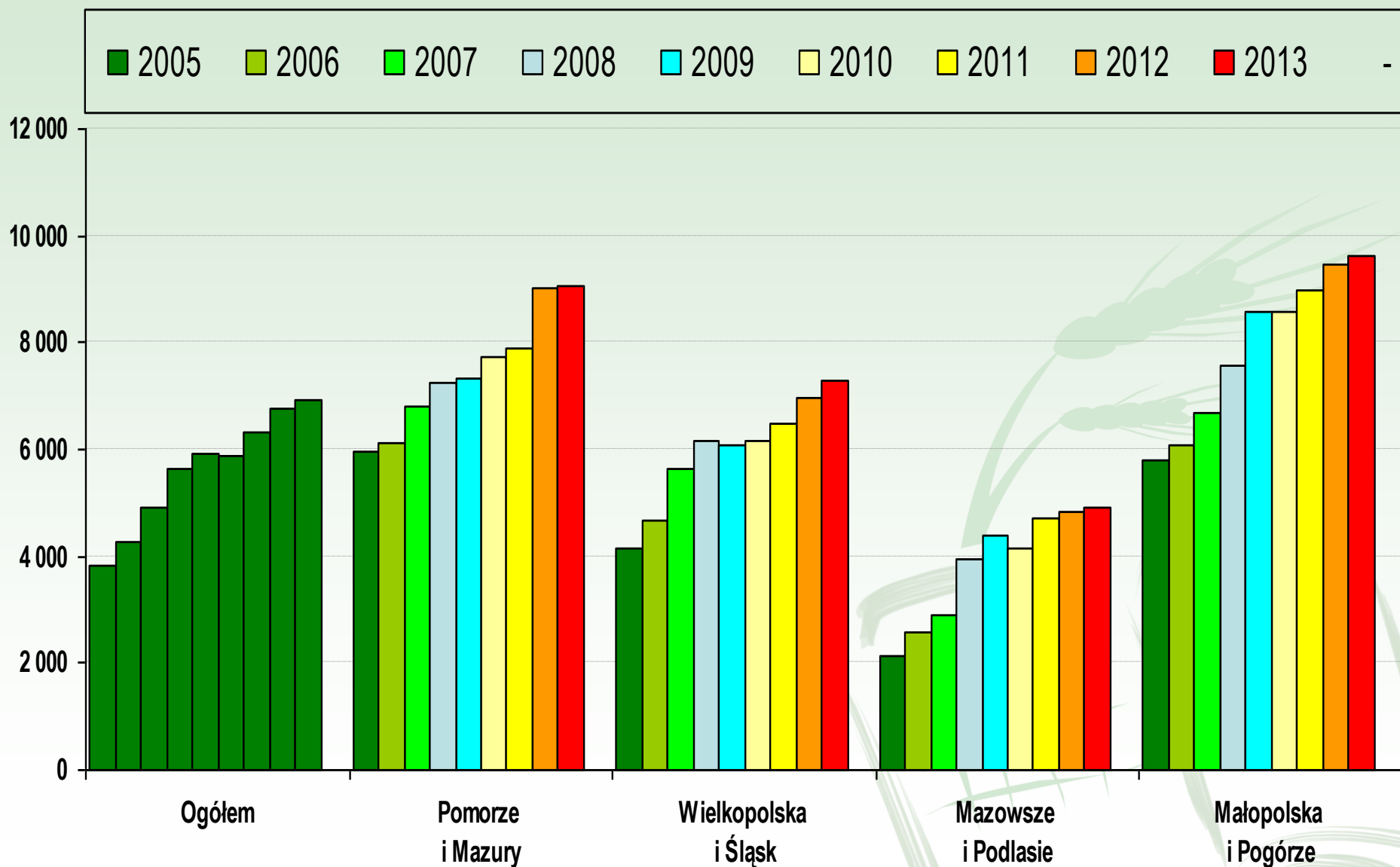
Koszty alternatywne oraz dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w gospodarstwach osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 wg klas wskaźnika konkurencyjności

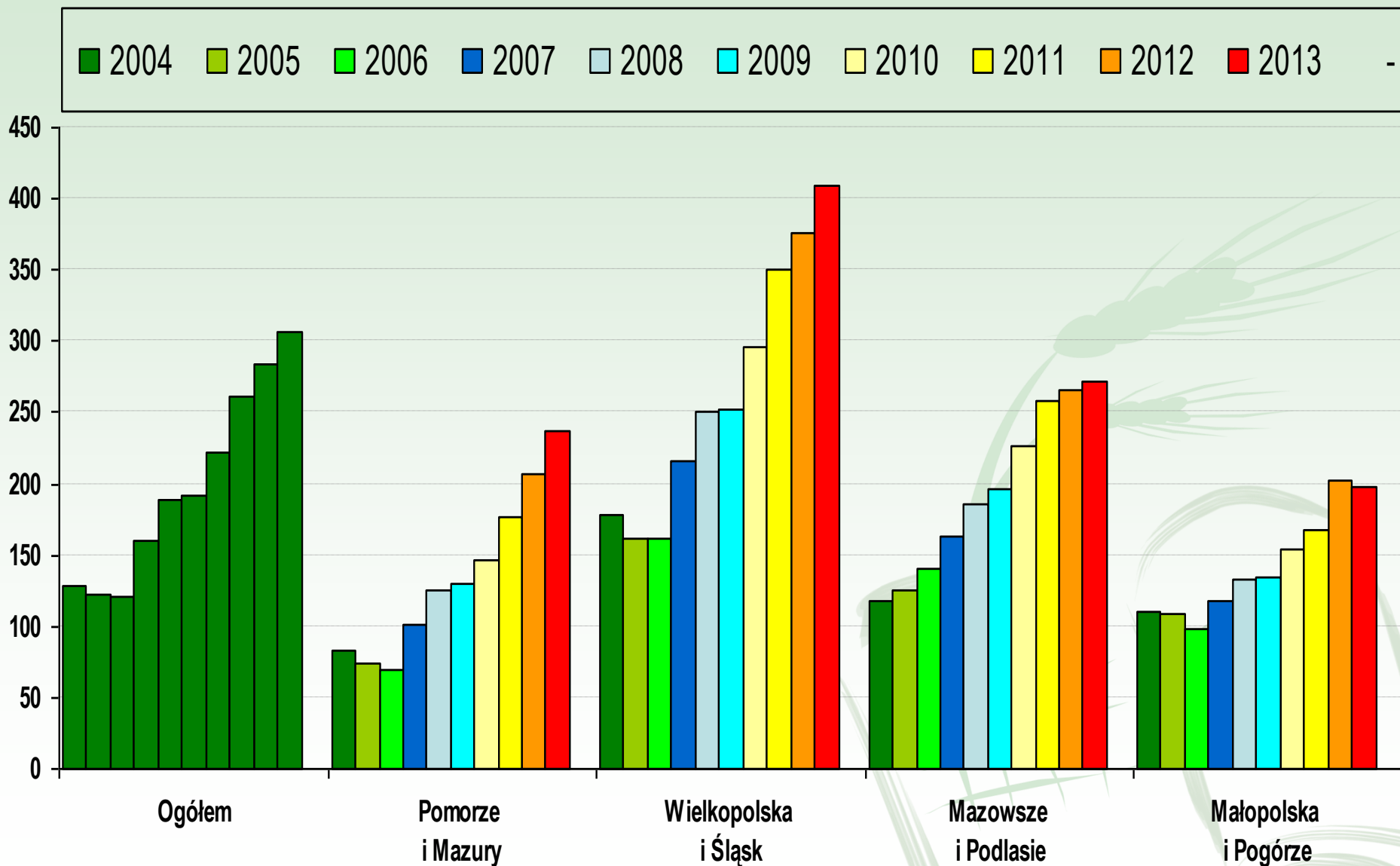
Koszty alternatywne w gospodarstwach osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 w regionach Polskiego FADN

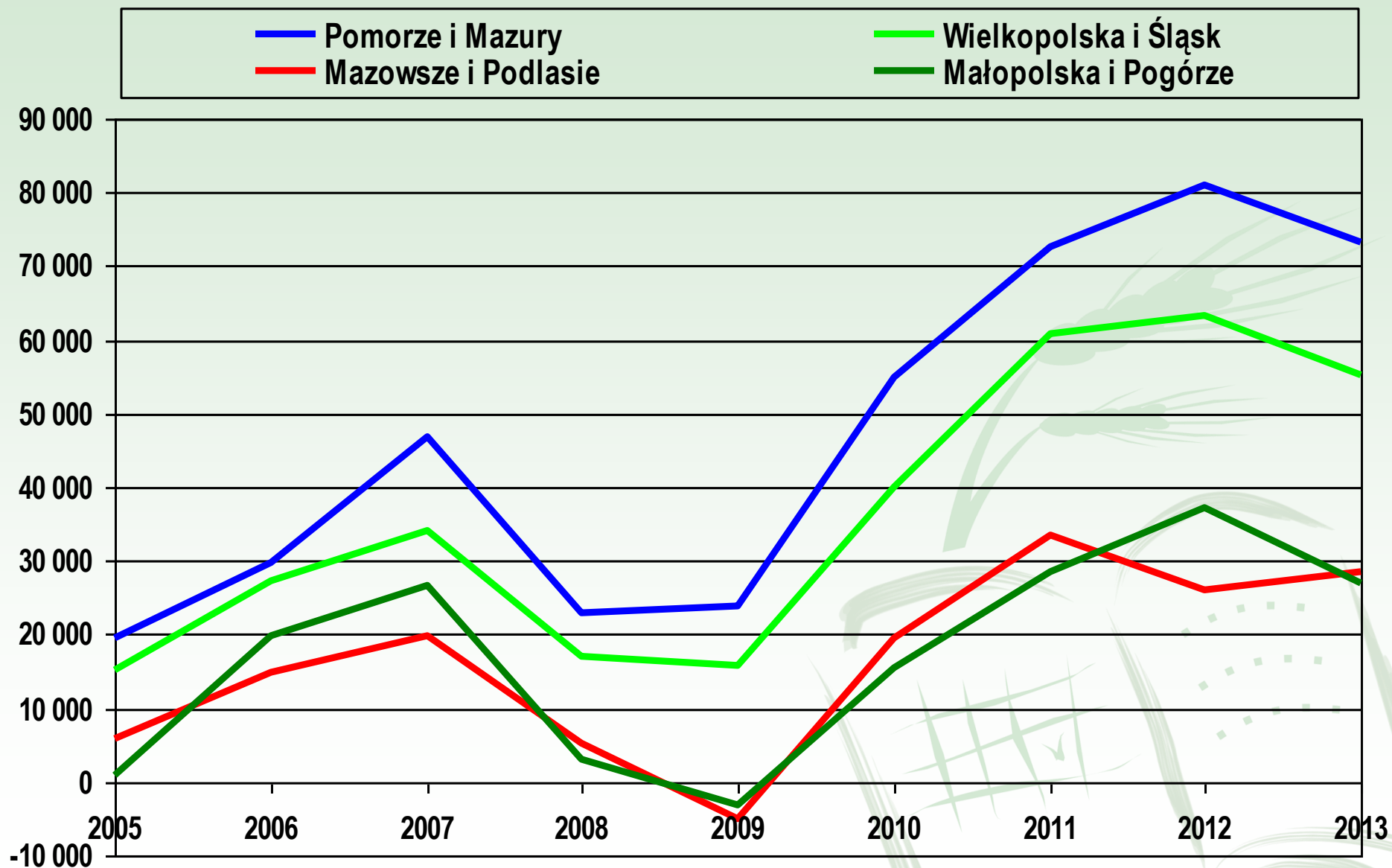
Wynagrodzenia pracowników najemnych (zł) w gospodarstwach nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w latach 2005-2013 w regionach FADN

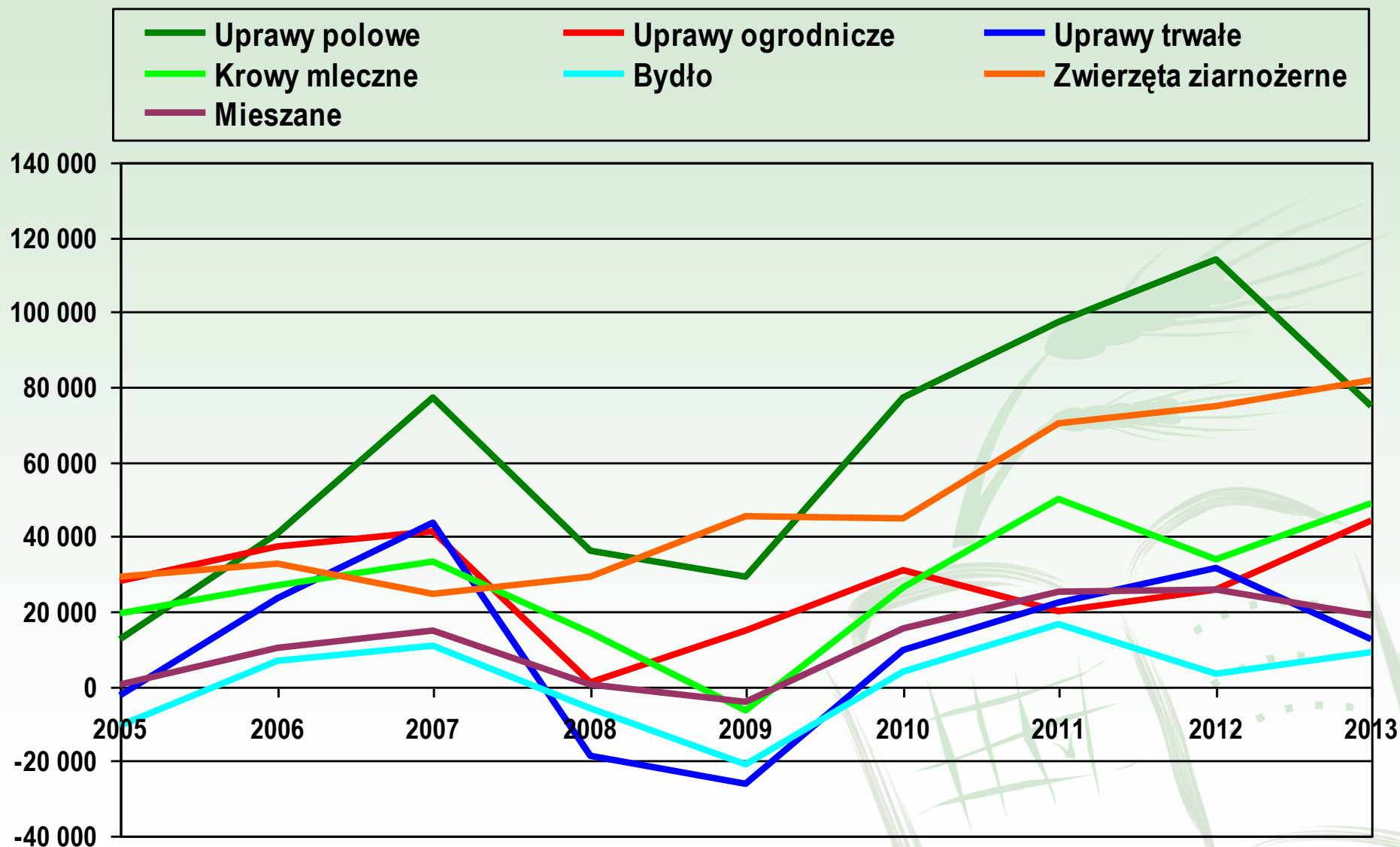
Wartość czynszu dzierżawnego (w zł/ha) w gospodarstwach, które dodziarzawały ziemię powyżej 1 ha w regionach FADN w latach 2004-2013

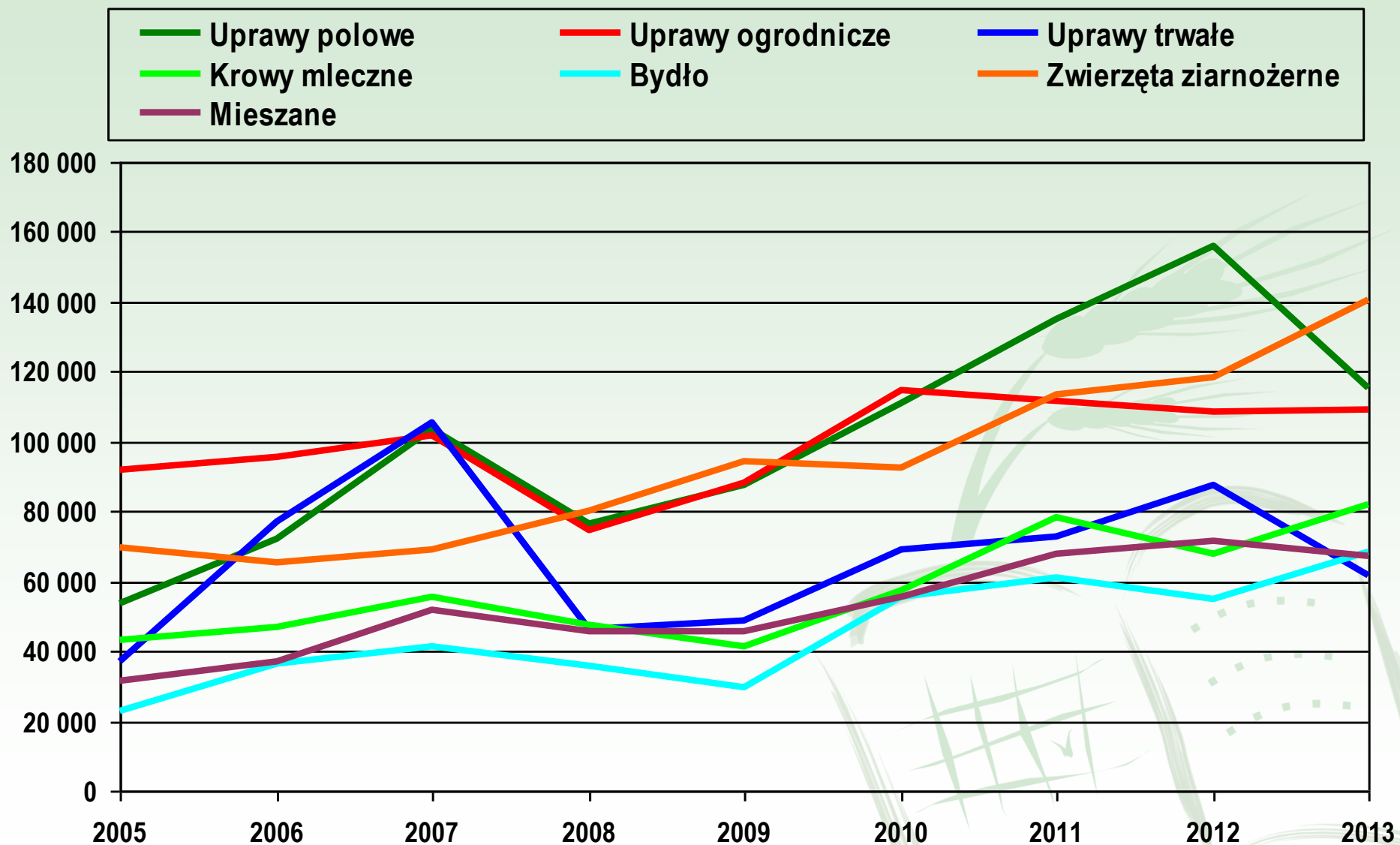
Zysk w gospodarstwach osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 w regionach Polskiego FADN

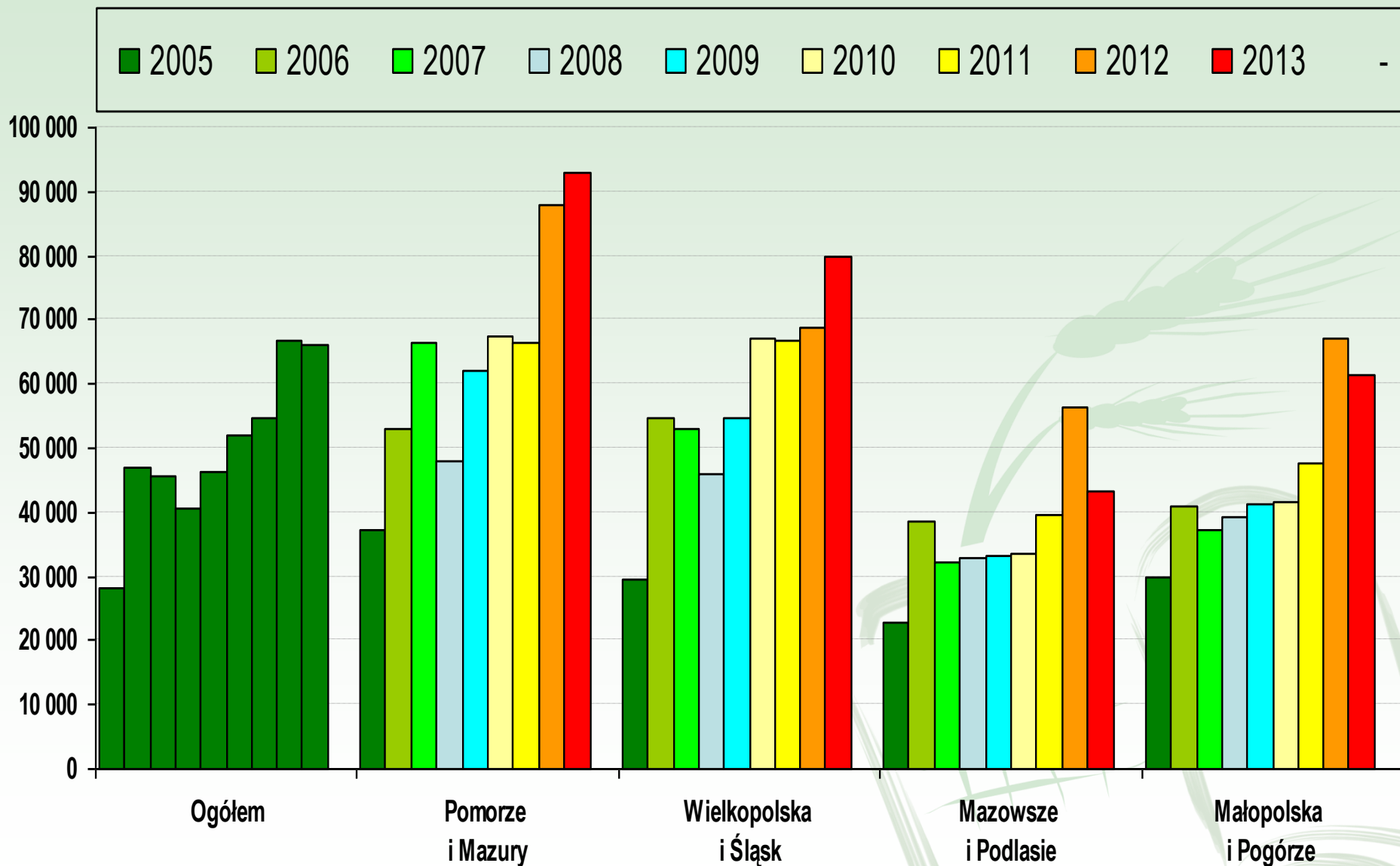
Zysk w gospodarstwach osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 w typach rolniczych

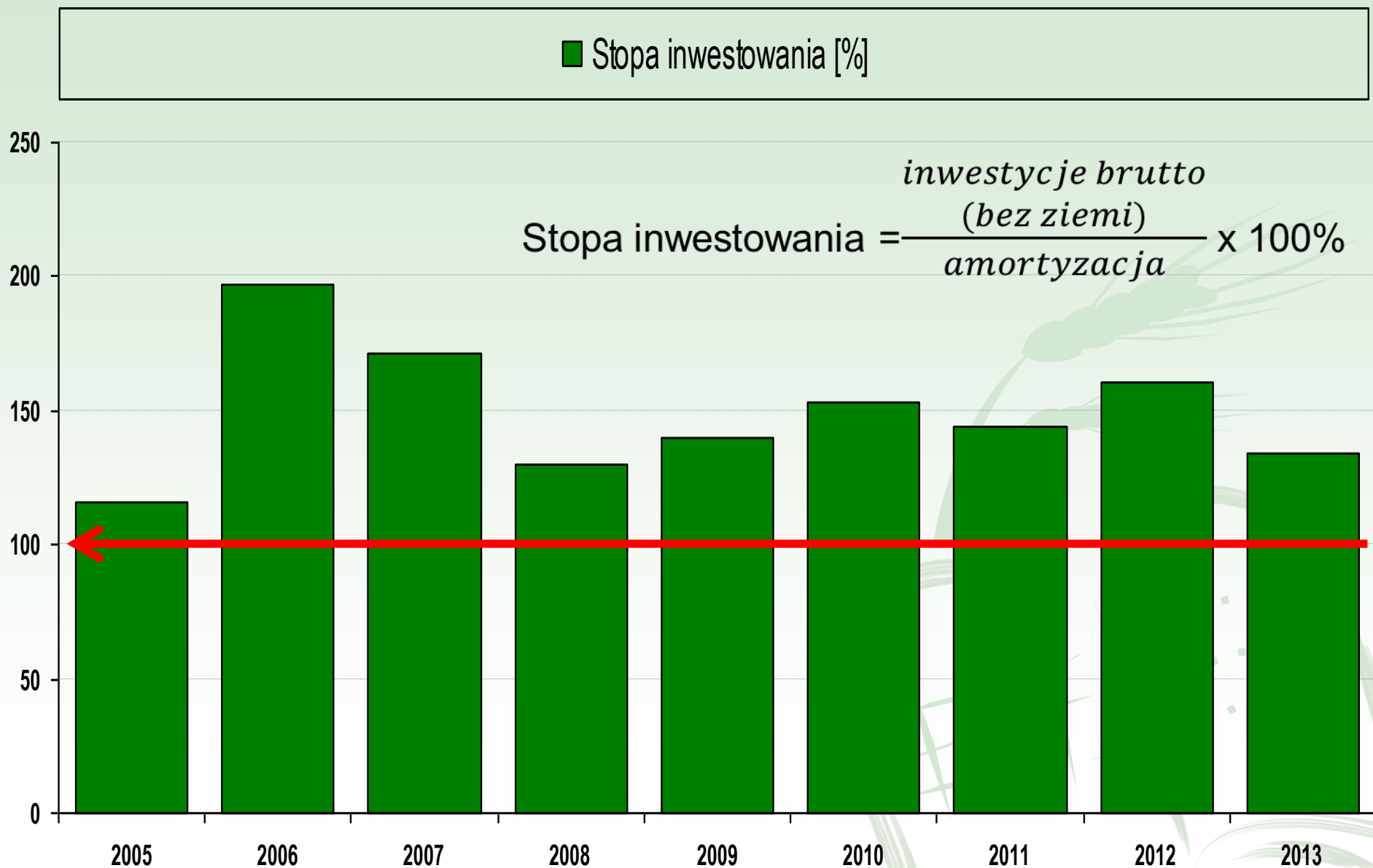
Zysk w gospodarstwach osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 w typach rolniczych dla klas wskaźnika konkurencyjności CI3 i CI4

Wydatki na inwestycje w zł w gospodarstwach nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w latach 2005-2013 w regionach FADN

Stopa inwestowania w gospodarstwach nieprzerwanie prowadzących rachunkowość w latach 2005-2013

Wnioski

- Gospodarstwa nieprzerwanie prowadzące rachunkowość rolną są to gospodarstwa silniejsze ekonomicznie. Aż 66% znajduje się w klasach od 8-50 tys. euro. Są to gospodarstwa głównie specjalistyczne. Gospodarstw mieszanych jest tylko 32%.
- W badanym okresie dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego przewyższał przeciętne roczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej prawie dwukrotnie w roku 2007 oraz w latach 2010 -2013.
- Na przestrzeni lat analizowane gospodarstwa powiększały obszar. Ubyło powierzchni w klasie od 10-20 ha, a zwiększyła się powierzchnia w klasie powyżej 50 ha.
- Analiza wskazuje, że ponad połowa gospodarstw nieprzerwanie prowadzących rachunkowość rolną to gospodarstwa konkurencyjne.

Wnioski

- Liczba gospodarstw nieprzerwanie prowadzących rachunkowość rolną, którą określono jako konkurencyjne za pomocą wskaźnika konkurencyjności zmieniła się w latach. Największy ich udział był w roku 2011 – 62%. A najmniejszy w roku 2009 – 37%. Mniej niż 10% gospodarstw ponosiły stratę w badanym okresie. Pozostałe to gospodarstwa, które nie w pełni pokryły koszty alternatywne.
- Gospodarstwa polowe, mleczne, trzodowe i drobiarskie to gospodarstwa najbardziej konkurencyjne. Ich udział w strukturze przekraczał 50%, a nawet w niektórych przypadkach osiągał poziom 78%.
- Aby gospodarstwa można było uznać za konkurencyjne powinny przekroczyć 50 tys. zł dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego. Gospodarstwa, pokrywające ponad dwukrotnie koszty alternatywne osiągały dochód od 150 – 250 tys. w roku 2013. Jednocześnie ponosiły największe koszty alternatywne.
- Wartość kosztów alternatywnych podzieliły Polskę na dwie części: południowo-wschodnią z niższymi kosztami i północno-zachodnią z większymi kosztami. Wielkość kosztów przełożyła się na osiągany zysk przez gospodarstwa. Dodatkowo w regionach Mazowsza i Podlasia oraz Małopolski i Pogórza w roku 2009 odnotowano stratę.

Wnioski

- Najbardziej konkurencyjne były gospodarstwa rolne nastawione na uprawy polowe, które osiągnęły w badanym okresie najwyższy zysk, na co wpłynęły niewątpliwie wzrastające ceny upraw polowych. Dodatkowo na dochód mogły wpłynąć dotacje, które w tym okresie sukcesywnie rosły. Gospodarstwa te również powiększały areal.
- W gospodarstwach nastawionych na chów krów mlecznych w strukturze gospodarstw znacząco przeważały obiekty w pełni pokrywające koszty alternatywne od 50-70% (najgorszy rok – 2009, tylko 30% GR było w stanie je pokryć). W gospodarstwach tych udział z ujemnym dochodem był bardzo niski, nie przekroczył 5%. Udział dotacji w tworzeniu dochodu był na niskim poziomie (30%), wyjątek rok 2009 – ponad 50%.
- Konkurencyjność gospodarstw trzodowych jest również wysoka. Udział gospodarstw, które w pełni pokrywają koszty alternatywne wyniósł od 50-70%. Związane to może być z wahaniami cen żywca trzodowego. W gospodarstwach tych dochód cały czas rósł zarówno w cenach stałych jak i cenach bieżących. Dopłaty tylko w 40% tworzyły dochód (w całym badanym okresie).

Wnioski

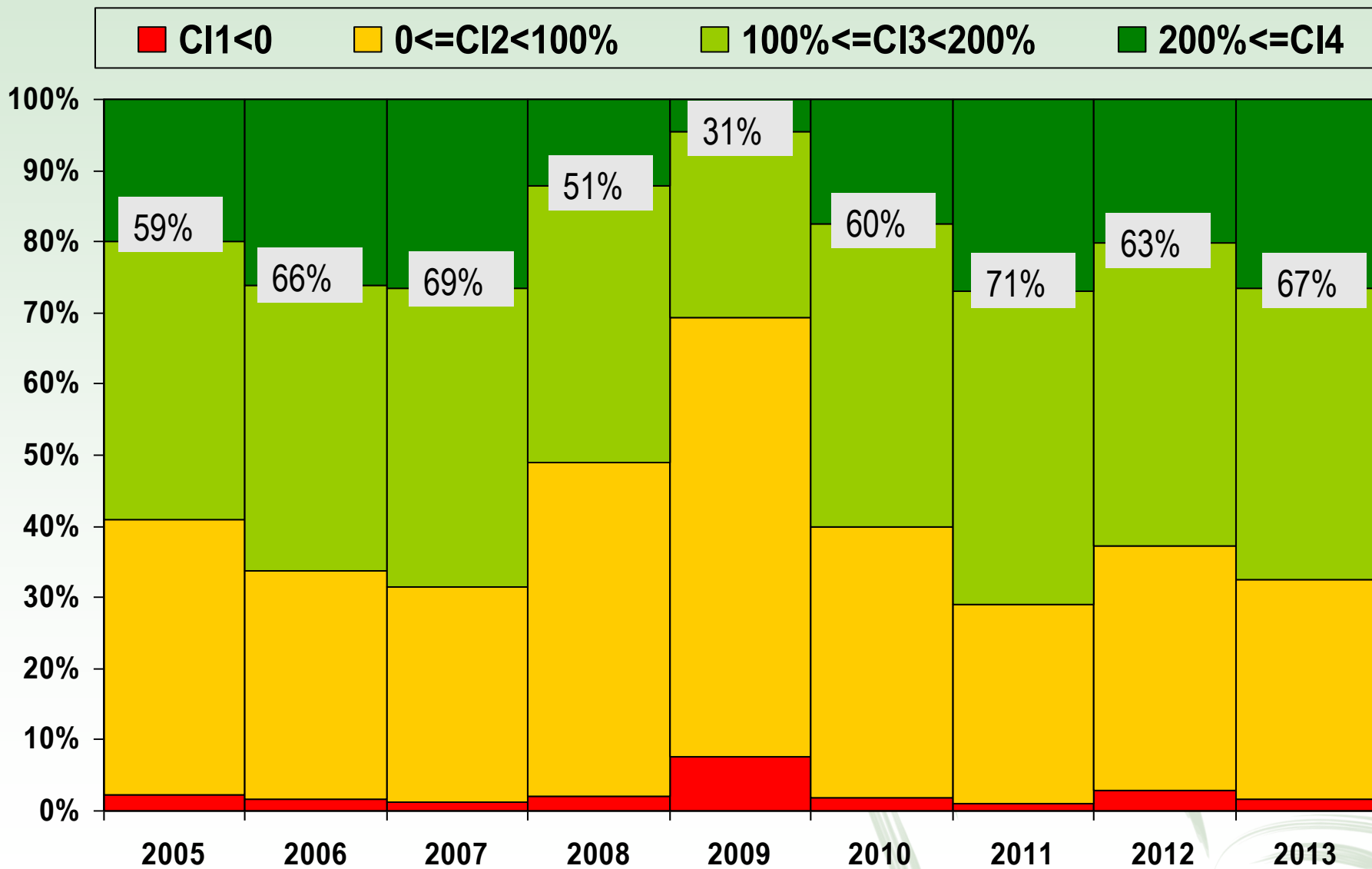
- W przypadku drobiu można powiedzieć, że wszystkie gospodarstwa pokryły koszty alternatywne. Osiągnęły również bardzo wysoki dochód, a udział dopłat w tworzeniu dochodu oscylował w granicach 15%.
- Gospodarstwami, które można uznać za mało konkurencyjne to gospodarstwa z bydłem opasowym.
- Największe wydatki na inwestycje poniosły gospodarstwa w regionie Pomorze i Mazury najmniejsze w regionie Mazowsze i Podlasie. Najwięcej gospodarstwa inwestowały w latach zakończenia okresu programowania. Największe wydatki na inwestycje poniosły gospodarstwa z uprawami polowymi.
- Można również sądzić, że badane gospodarstwa są gospodarstwami rozwojowymi, ponieważ stopa inwestycji przewyższyła 100%, a w roku 2006 zbliżyła się do 200%. Jednak to powinno być poddane bardziej szczegółowym badaniom. Wśród typów gospodarstw najbardziej rozwiniętą, a zarazem rozwojową gałęzią produkcji można uznać gospodarstwa mleczarskie.

Dziękuję za uwagę

plonka@fadn.pl

Struktura gospodarstw osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość rolną w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 wg klas wskaźnika konkurencyjności – **Krowy mleczne**

Struktura gospodarstw osób fizycznych nieprzerwanie prowadzących rachunkowość rolną w ramach Polskiego FADN w latach 2005-2013 wg klas wskaźnika konkurencyjności – **Trzoda chlewna**

